

Мельник Наталія Іванівна,
доктор педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

У Європі сформувалась широка панорама моделей професійної підготовки педагогів: в деяких країнах функціонує лише одна модель, в інших одночасно співіснують декілька. Кожна з них має свої переваги і недоліки, але в певних умовах модель характеризується комплексом переваг, прикладом може бути ефективна модель, яка базована на міждисциплінарному навчальному плані (*curriculum*), в контексті якої загальноосвітні та дисциплінарні предмети інтегровані, що реалізується гармонійною координацією та узгодженням між академічною освітою і практичною підготовкою.

Система педагогічної освіти в будь-якій країні функціонує в межах певної *моделі* (від лат. *modulus* – міра, зразок) [4, с. 171]. Під поняттям «модель освіти» розуміються способи організації освіти, які складаються на основі державних та громадських підходів до їх функціонування [1, с. 193]. Враховуючи те, що розрізняють три види моделей освіти: описову, яка відображає основний зміст, структуру, основні елементи освітньої практики; функціональну, яка відображає систему освіти і її зв'язки із соціальним середовищем; прогностичну, яка демонструє теоретично обґрунтований стан освітньої практики. Під моделлю професійної підготовки в загальному слід вбачати комплексну систему заходів, яка організовується і здійснюється державою [1, с. 193], і спрямована на якісну та ефективну підготовку працівників певної галузі з метою забезпечення високих результатів професійної діяльності.

Функціонування моделей професійної підготовки дошкільних педагогів у

країнах Західної Європи забезпечуються мережею *закладів професійної підготовки*, під якими розуміємо освітні інституції професійної підготовки, або у вузькому розумінні навчальні заклади (Training institutions): мережа освітніх закладів професійного спрямування, які забезпечують базову педагогічну освіту та допрофесійну підготовку дошкільних педагогів (наприклад, професійні навчальні заклади, професійні школи, інститути, академії, університети, університетські коледжі, центри професійної освіти, центри практичної підготовки і т.д.) [5, с. 43].

Здійснений аналіз системи професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи доводить, що на сучасному етапі у світі склалось кілька моделей професійної підготовки. Так, аналізуючи наукові доробки вітчизняних та зарубіжних вчених, дослідниця Н. Погребняк виокремлює шість моделей професійної підготовки фахівців, які функціонують у світовому контексті: німецька, французька, англійська, американська, японська, радянська [3, с. 142]. Що ж до педагогічної освіти, то, за даними Центру підтримки співробітництва в галузі безперервного навчання «Eurydice», у країнах Європи в цілому функціонують дві основні моделі: *послідовна модель* – спочатку студенти здобувають загальну освіту, щоб отримати ступінь з певного предмета чи/або галузі навчання. Впродовж або ближче до кінця такого навчання студенти опановують дисципліни з базової професійної підготовки, що дозволить їм претендувати на посаду педагога, окрім того, такі програми містять і загальні освітні курси; *паралельна модель* – передбачає програму, яка з самого початку поєднує загальну освіту із теоретичну та практичну професійну підготовкою педагогів [6].

За дослідженням К. Камерона та П. Мосса, у країнах Європи, здебільшого, сформувалось два різних підходи до професійної підготовки дошкільних педагогів: загальний (generic) та спрямований на спеціальність (specialist) [5]. Загальний – спрямовує педагогів на цілісний підхід до роботи з дітьми дошкільного віку, що готує майбутніх дошкільних педагогів до інтерактивної взаємодії, ситуаційних і реляційних (поведінкових) аспектів роботи, а не до виконання конкретних завдань (наприклад тих, які визначено в

перспективному навчальному плані). Педагоги, яких готують відповідно до цього підходу, зазвичай мають широку кваліфікацію і можуть працювати в різних інституціях (прикладом можуть бути «сертифіковані дошкільні педагоги» (Certificated early years teachers – CEYT), професійну підготовку яких здійснюють у Великій Британії).

У спеціальній або альтернативній моделі освіта дошкільних педагогів диференційована – професійна підготовка і кваліфікація спрямовані на підготовку до роботи з конкретними віковими групами дітей в певних установах (наприклад, дитячих садках, яслах, дошкільному навчальному закладі тощо). Часто у країнах Західної Європи поруч з вихователем працюють його помічники (assitent), професійний статус та компетентність яких нижчі (і в деяких випадках не мають формальної кваліфікації взагалі).

За результатами систематизації мережі освітніх інституцій, які здійснюють базову та післядипломну професійну підготовку дошкільних педагогів, представлених у додатку М2 можна відмітити, що в Німеччині та Великій Британії функціонує система допрофесійної педагогічної освіти різних кваліфікацій. У Німеччині це – вищі школи (професійні) та у Великій Британії – допрофесійна педагогічна освіта та педагогічна практика, до якої залучають у старших класах середньої школи. Причому, як засвідчив аналіз у окремих землях Німеччини та відповідно до однієї із трьох моделей професійної педагогічної підготовки У Великій Британії, проходження такої практики та отримання офіційного документу є обов'язковою умовою для вступу в педагогічні вузи. Така підготовка забезпечує не просто професійну орієнтацію, але й професійне самовизначення та перші кроки професійного зростання ще зі старших класів загальноосвітньої школи [2, с. 180].

Висновки. Отже, як засвідчив аналіз, у країнах Західної Європи склались кілька моделей професійної підготовки дошкільних педагогів. Для Німеччини характерна послідовна модель, для Франції – інтегрована (поєднано послідовну та паралельну моделі), а для Великої Британії – змішана (послідовна, паралельна та альтернативна). Суттєво доповнює означені моделі професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи післядипломна

освіта, яка покликана забезпечити реалізацію європейської концепції професійного розвитку та вдосконалення «впродовж життя», що становить перспективу подальших наукових розвідок.

Джерела

1. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. – Москва : ИКЦ «МарТ» ; Ростов-на-Дону : Издат. центр «МарТ», 2005. – 448 с.
2. Мельник Н. І. Професійна підготовка дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: теорія і практика: монографія / Н. І. Мельник. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. – 392 с.
3. Погребняк Н. М. Сучасний етап піднесення вищої педагогічної освіти університетського рівня у Західній Європі, США та Японії / Н. М. Погребняк // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Проблемы педагогики средней и высшей школы. – 2013. – Т. 26, № 1. – С. 141–152.
4. Профессиональное образование. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика / под ред. С. М. Вишняковой. – Москва : НМЦСПО, 1999. – 538 с.
5. Cameron C. Care Work in Europe Current understandings and future directions / Claire Cameron, Peter Moss. – London : Routledge, 2007. – 177 p.
6. Key Topics in Education in Europe. Vol. 3 : The Teaching Profession in Europe: Profile, Trends and Concerns : Report 1 : Initial Training and Transition to Working Life / European Commission, Eurydice. – [Brussels, Eurydice, 2002]. – 159 p.